משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר קדשים

ברטנורא על משנה תמיד

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה תמיד

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-תמיד/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 6
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 7
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 11
משנה ט 11
פרק ד 13
משנה א 13
משנה ב 14
משנה ג 14
פרק ה 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 16
משנה ו 17
פרק ו 17
משנה א 17
משנה ב 18
משנה ג 18
פרק ז 19
משנה א 19
משנה ב 19
משנה ג 20
משנה ד 21

פרק א

משנה א

בִּשְׁלשָׁה מְקוֹמוֹת הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, וּגְדֻלָּה הִיא לַבַּיִת שֶׁלֹּא יְהֵא בְּלֹא שׁוֹמְרִים. וּשְׁלשָׁה מְקוֹמוֹת יָלְפִינַן מִדִּכְתִיב (במדבר ג) וְהַחוֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה וְגוֹ' שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת וְגוֹ' לְמִשְׁמֶרֶת, רֶמֶז לְשָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת בִּשְׁלשָׁה מְקוֹמוֹת, וּמַה מָּצִינוּ בַּמִּשְׁכָּן שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים אַהֲרֹן וּשְׁנֵי בָנָיו שׁוֹמְרִים בּוֹ בִּשְׁלשָׁה מְקוֹמוֹת, אַף מִקְדָּשׁ כֵּן:

בֵּית אַבְטִינָס וּבֵית הַנִּיצוֹץ הָיוּ עֶלְיוֹת. בְּנוּיוֹת בְּצַד שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה:

וְהָרוֹבְין. יְלָדִים. תַּרְגּוּם יֶלֶד, רָבְיָא. פְּרוּשׁ אַחֵר, הָרוֹבִין, הַמּוֹרִים חִצִּים בַּקֶּשֶׁת, מִלְּשׁוֹן רוֹבֶה קַשָּׁת:

וּבֵית הַמּוֹקֵד כִּפָּה. בִּנְיָן שֶׁל בֵּית הַמּוֹקֵד לֹא הָיְתָה עֶלְיָה אֶלָּא כִּפָּה, ארקוולט"ו בְּלַעַ"ז, עֲשׂוּיָה בָאָרֶץ:

וְהָיָה מַקָּף רוֹבָדִים שֶׁל אֶבֶן. אִצְטַבָּאוֹת סָבִיב שֶׁל אַבְנֵי גָזִית, הָיוּ מְשֻׁקָּעוֹת בַּכֹּתֶל וְיוֹצְאוֹת מִן הַכֹּתֶל לְתוֹךְ בֵּית הַמּוֹקֵד לְצַד הַקַּרְקַע, וְעַל גַּבֵּיהֶן אֲבָנִים אֲחֵרוֹת קְצָרוֹת מֵהֶן שֶׁיּוֹצְאוֹת נַמִּי מִן הַכֹּתֶל, וְהָיוּ כְעֵין מַעֲלוֹת זוֹ עַל זוֹ:

זִקְנֵי בֵית אָב. הַמְשֻׁמָּר הָיָה מִתְחַלֵּק לְשִׁבְעָה בָתֵּי אָבוֹת כְּמִנְיַן יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, כָּל אֶחָד עוֹבֵד יוֹמוֹ, וְזִקְנֵי בֵית אָב שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם הָיוּ יְשֵׁנִים שָׁם עַל אוֹתָן רוֹבְדִין:

וּפִרְחֵי כְהֻנָּה. בַּחוּרִים שֶׁמַּתְחִיל שְׂעַר זְקָנָם לִפְרֹחַ, וְהֵן הָיוּ הַשּׁוֹמְרִים:

כִּסְתּוֹ. לְשׁוֹן כָּרִים וּכְסָתוֹת:

אִישׁ כִּסְתּוֹ בָאָרֶץ. שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לִשְׁכַּב שָׁם עַל גַּבֵּי מִטּוֹת אֶלָּא בָאָרֶץ כְּדֶרֶךְ שׁוֹמְרֵי חַצְרוֹת הַמְּלָכִים:

וּמַנִּיחִים אוֹתָן תַּחַת רַאשֵׁיהֶן. כְּנֶגֶד רַאשֵׁיהֶן וְלֹא תַּחַת רַאשֵׁיהֶן מַמָּשׁ, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּבִגְדֵי כְהֻנָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן כִּלְאַיִם כְּגוֹן אַבְנֵט, וְאֵין מֵתִּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן אֶלָּא בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה:

וּמִתְכַּסִּים בִּכְסוּת עַצְמָן. בְּבִגְדֵי חֹל:

בַּמְּסִבָּה. בִּמְחִילָה הַמְהַלֶּכֶת תַּחַת הַבִּירָה. שֶׁמְּחִילָה הָיְתָה תַּחַת הַמִּקְדָּשׁ. וְכָל הַמִּקְדָּשׁ קְרוּי בִּירָה כְּדִכְתִיב (דברי הימים א כט) אֶל הַבִּירָה אֲשֶׁר הֲכִינוֹתִי. וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה בַּעַל קֶרִי, לֹא הָיָה מְהַלֵּךְ דֶּרֶךְ הָעֲזָרָה אֶלָּא דֶּרֶךְ הַמְּחִילוֹת, דְּקַיְמָא לָן מְחִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ:

וְהַנֵּרוֹת הָיוּ דוֹלְקִים. בַּמְּחִילָה מִכָּאן וּמִכָּאן:

וּמְדוּרָה הָיְתָה שָׁם. שֶׁהַכֹּהֵן מִתְחַמֵּם בָּהּ לְאַחַר שֶׁטָּבַל:

וְזֶה הָיָה כְּבוֹדוֹ. שֶׁלֹּא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם כָּל זְמַן שֶׁהָיָה חָבֵרוֹ שָׁם:

מְצָאוֹ נָעוּל. זֶה סִימָנוֹ שֶׁיֵּשׁ אָדָם שָׁם, וְלֹא הָיָה נִכְנָס:

נִסְתַּפֵּג. קִנַּח הַמַּיִם שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ:
בָּא וְיָשַׁב לוֹ. בְּבֵית הַמּוֹקֵד:
עַד שֶׁהַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים. הָיָה יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ לַחוּץ. לְפִי שֶׁטָּבוּל יוֹם מִשְׁתַּלֵּחַ חוּץ לָעֲזָרָה, כִּדְאָמְרִינַן בְּאֵלּוּ דְּבָרִים, וְכָל זָב לְרַבּוֹת בַּעַל קֶרִי:

משנה ב

לִתְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ. תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן:
מַשְׁכִּים וְטוֹבֵל. שֶׁלֹּא הָיָה אָדָם נִכְנָס לָעֲזָרָה לַעֲבֹד עֲבוֹדָה, אֲפִלּוּ טָהוֹר, עַד שֶׁהוּא טוֹבֵל:
וְכִי בְּאֵיזוֹ שָׁעָה הַמְמַנֶּה בָּא. כְּלוֹמַר מִי אִיכָּא זְמַן קָבוּעַ לְבִיאַת הַמְמֻנֶּה, דְּאָמַרְתְּ שֶׁהָיָה מַשְׁכִּים וְטוֹבֵל קֹדֶם בִּיאַת הַמְמֻנֶּה, אֶלָּא וַדַּאי לֹא הָיָה זְמַן קָבוּעַ לְבִיאָתוֹ, שֶׁלֹּא כָּל הָעִתִּים הָיוּ שָׁוִוֹת, שֶׁפְּעָמִים הָיָה בָּא הַמְמֻנֶּה מִקְּרוֹת הַגֶּבֶר כוּ', וְהִלְכָּךְ מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה לִתְרֹם הָיָה מַשְׁכִּים כָּל מַה שֶּׁהָיָה יָכוֹל, וְאַחַר כָּךְ הָיָה בָּא הַמְמֻנֶּה וְדוֹפֵק עֲלֵיהֶם לְאוֹתָם שֶׁבְּבֵית הַמּוֹקֵד, וְהֵם הָיוּ פּוֹתְחִין לוֹ:
מִקְּרִיאַת הַגֶּבֶר. אִית דְּמָפְרְשֵׁי קְרִיאַת הַתַּרְנְגוֹל. וְאִית דְּמָפְרְשֵׁי כֹּהֵן שֶׁהָיָה רָגִיל לִקְרוֹת בְּכָל יוֹם סָמוּךְ לַעֲלוֹת הַשַּׁחַר:
מִי שֶׁטָּבַל יָבֹא וְיָפִיס. כָּל אוֹתָן שֶׁהָיוּ נוֹתְנִים לִבָּם לִתְרֹם, הָיוּ טוֹבְלִים קֹדֶם שֶׁיָּבֹא הַמְמֻנֶּה, וְאַחַר כָּךְ הָיוּ מַטִּילִין פַּיִס בֵּינֵיהֶן, הוּא הַגּוֹרָל, וּמִי שֶׁבָּא לוֹ הַגּוֹרָל הוֹלֵךְ וְתוֹרֵם. סֵדֶר הַגּוֹרָל וּמַעֲשֵׂהוּ, מְפֹרָשׁ פֶּרֶק ב' דְּיוֹמָא:

משנה ג

פִּשְׁפֵּשׁ. פֶּתַח קָטָן שֶׁבְּתוֹךְ גּוּפוֹ שֶׁל פֶּתַח גָּדוֹל, וּבוֹ הָיוּ נִכְנָסִים מִבֵּית הַמּוֹקֵד לָעֲזָרָה:
אֵלּוּ. הָיוּ הוֹלְכִין: **בְּאַכְסַדְרָא**. שֶׁבָּעֲזָרָה: **דָּרֶךְ הַמִּזְרָח**. שֶׁהָיוּ אַכְסַדְרָאוֹת סָבִיב לָעֲזָרָה מִבִּפְנִים, עֲמוּדִים יוֹצְאִים חוּץ לְכָתְלֵי הָעֲזָרָה, וּמִן הָעַמּוּדִים וְעַד כָּתְלֵי הָעֲזָרָה הָיָה סָכָךְ עַל גַּבֵּיהֶן וְהֵן קְרוּיִן פּוֹרְטִיק"ן בְּלַעַ"ז, וּמִן הָעַמּוּדִים וְלַחוּץ הָיָה בִּלְא סָכָךְ, וְהַמִּזְבֵּחַ הָיָה שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם הַסָּכָךְ. וְהָיוּ מִתְחַלְּקִים לִשְׁתֵּי כִתּוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ בוֹדְקִים וְרוֹאִים כָּל כְּלֵי שָׁרֵת שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן בִּמְקוֹמָן בְּשָׁלוֹם. וְהָיוּ הוֹלְכִים בָּאַכְסַדְרָאוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְצַד רוּחַ צְפוֹנִית, אֵלּוּ מְהַלְּכִים בָּהּ בְּחֶצְיָהּ שֶׁל צַד מִזְרָח וְאֵלּוּ מְהַלְּכִים בָּהּ בְּחֶצְיָהּ שֶׁל צַד מַעֲרָב, עַד שֶׁפּוֹגְעִים זֶה בָּזֶה בַּמָּקוֹם שֶׁעוֹשִׂים מְנַחַת חֲבִתִּין שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהָיָה מֵבִיא בְּכָל יוֹם מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב, וְהִיא הָיְתָה סָמוּךְ לְשַׁעַר נִקָּנוֹר, וְשָׁם הָיוּ אוֹמְרִים זֶה לָזֶה שָׁלוֹם הַכֹּל שָׁלוֹם, כְּלוֹמַר מָצָאנוּ כָּל הַכֵּלִים בְּשָׁלוֹם וְלֹא נִפְקַד מֵהֶם כְּלִי:

משנה ד

הִזָּהֵר שֶׁמָּא תִּגַּע בַּכְּלִי. בַּמַּחְתָּה שֶׁהִיא כְּלִי שָׁרֵת. שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לִקָּרֵב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא לְשׁוּם עֲבוֹדָה עַד שֶׁיְּקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו:

בַּמִּקְצוֹעַ. בְּקֶרֶן זָוִית:

בֶּן קָטִין. כָּךְ שְׁמוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁעָשָׂה מוּכְנִי לַכִּיּוֹר. גַּלְגַּל הַסּוֹבֵב שֶׁעַל יָדוֹ מְשַׁקְּעִים הַכִּיּוֹר בַּבּוֹר שֶׁלֹּא יִהְיוּ מֵימָיו נִפְסָלִים בְּלִינָה, לְפִי שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בִּכְלֵי שָׁרֵת נִפְסָל בְּלִינַת לַיְלָה, וּכְשֶׁהָיָה מְשֻׁקָּע הַכִּיּוֹר בַּבּוֹר לֹא הָיוּ מֵימָיו נִפְסָלִין. וְרַמְבַּ"ם אוֹמֵר, שֶׁהַמּוּכְנִי הוּא כְּלִי סָבִיב לַכִּיּוֹר, שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ בִּכְלֵי שָׁרֵת, וְשָׁם הָיוּ מַנִּיחִים הַמַּיִם בַּלַּיְלָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַדְּשׁוּ וְיִפָּסְלוּ בְּלִינָה:

הַמְאֻכָּלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. הַגֶּחָלִים שֶׁבְּאֶמְצַע הָאֵשׁ שֶׁנִּתְאַכְּלוּ הֵיטֵב וְהֵן קְרוֹבִים לִהְיוֹת דֶּשֶׁן:

צִבֵּר אֶת הַגֶּחָלִים עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה. מִשּׁוּם דִּכְתִיב וְשָׂמוֹ, וְדָרְשִׁינַן [תְּמוּרָה דַּף לד.] וְשָׂמוֹ, כֻּלּוֹ. וְשָׂמוֹ, שֶׁלֹּא יְפַזֵּר:

פרק ב

משנה א

רָאוּהוּ אֶחָיו. לְאוֹתוֹ שֶׁתָּרַם אֶת הַמִּזְבֵּחַ:

שֶׁיָּרַד. מִן הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַן אֶת הַגֶּחָלִים בְּמִזְרָחוֹ:

וְהֵם רָצוּ וְכוּ' וְקִדְּשׁוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם. כְּדֵי לַעֲבֹד עֲבוֹדָה:

סוֹנְקִין. מְסַלְּקִים אוֹתָן. לְשׁוֹן נָעֲנוּעַ וְנִדְנוּד. וְכֵן כִּנְדִי מְסַנְּקָן [פְּסָחִים דַּף ג:], גְּדִי שֶׁהוּא עֵיף עַל יְדֵי נָעֲנוּעַ וּנְגִיחוֹת שֶׁמְּנַּחִין זֶה בָּזֶה. אַף כָּאן סוֹנְקִים מְנַעֲנְעִים וּמְהַפְּכִין אוֹתָן בְּצִנּוֹרוֹת לְצִדְדֵי הַמִּזְבֵּחַ:

בַּסּוֹבֵב עַל הַכֶּבֶשׁ. כְּלוֹמַר עַל הַכֶּבֶשׁ שֶׁכְּנֶגֶד הַסּוֹבֵב:

משנה ב

הֵחֵלּוּ מַעֲלִין בָּאֵפֶר. לְאַחַר שֶׁסִּלְּקוּ לַצְּדָדִים אוֹ לַסּוֹבֵב אֵבָרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ, הָיוּ מוֹשְׁכִין אֶת הָאֵפֶר בַּמַּגְרֵפוֹת שֶׁבְּיָדָם וּמַעֲלִין אוֹתוֹ לַתַּפּוּחַ, כְּמִין כִּרֵי גָּדוֹל שֶׁל אֵפֶר שֶׁהָיָה בְּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ צָבוּר וְעָשׂוּי כְּתַפּוּחַ:

פְּעָמִים עָלָיו כְּשֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת כּוֹר. גּוּזְמָא קָתָנֵי, דְּמֵעוֹלָם לֹא הִנִּיחוּ לִהְיוֹת עָלָיו שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כּוֹר:

וּבָרְגָלִים לֹא הָיוּ מְדַשְּׁנִים אוֹתוֹ. לֹא הָיוּ מוֹצִיאִין אֶת הַדֶּשֶׁן לַחוּץ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא רַבֶּה עַל הַמִּזְבֵּחַ:

מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹי לַמִּזְבֵּחַ. שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה שְׁקֻרְבָּנוֹת הָרְבֵּה הָיוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ:

מִיָּמָיו לֹא נִתְעַצֵּל. כְּלוֹמַר מַה שֶּׁהָיָה דָּשֶׁן כָּל כָּךְ, לֹא מֵחֲמַת עַצְלוּת הַכֹּהֲנִים, אֶלָּא לְנוֹי לְהַרְאוֹת שֶׁקִּרְבָּנוֹת הָרְבֵּה קָרְבוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ:

משנה ג

מַעֲלִין בְּגִזְרִין. שְׁנֵי עֲצִים אֲרֻכִּים וּמְשׁוּפִּין הָיוּ נוֹתְנִים לְתוֹךְ אֹרֶךְ הַמַּעֲרָכָה, דִּכְתִיב (ויקרא ו) וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר, מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנָה שְׁנֵי עֵצִים:

וְכִי כָל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים לַמַּעֲרָכָה. דְּקָתָנֵי הֶחֱלוּ מַעֲלִין בְּגִזְרִין סְתָם וְלֹא קָא מְפָרֵשׁ מַאֵיזֶה מִין שֶׁל עֵצִים הָיוּ הַגִּזְרִים. וּמְשָׁנֵי, הֵן, כְּלוֹמַר הַכֹּל כְּשֵׁרִים חוּץ מִשֶּׁל זַיִת וְשֶׁל גֶּפֶן דַּאֲסוּרִין מִשּׁוּם יְשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁהֵן טוֹעֲנִים פֵּרוֹת. וְאִית דְּאָמְרֵי טַעֲמָא, לְפִי שֶׁהֵן נַעֲשִׂים דֶּשֶׁן מִיָּד:

מֻרְבִּיּוֹת. עֲנָפִים שֶׁל תְּאֵנָה. וְדָוְקָא תְּאֵנִים רָעוֹת. דְּלֹא עָבְדִי פֵּירֵי:

וְשֶׁל עֵץ שָׁמֶן. הָעוֹשֶׂה שֶׁמֶן אֲפַרְסְמוֹן. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי, שֶׁהוּא הָאִילָן שֶׁקּוֹרִים לוֹ בְּלַ"ז פינ"ו, וּבַעֲרֵבִי צינובו"ר. וְאַף עַל גַּב דְּעֵץ מַאֲכָל הוּא, אֵין בּוֹ צָרָךְ כְּמוֹ בְּגֶפֶן וְזַיִת, הִלְכָּךְ לֹא אֲסָרוּהוּ מִשּׁוּם יְשׁוּבָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּדֶרֶךְ שֶׁאָסְרוּ הַגֶּפֶן וְהַזַּיִת:

משנה ד

מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה. לְפִי שֶׁיֵּשׁ עוֹד מַעֲרָכָה אַחֶרֶת, קְרֵי לְהַהִוא מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה. שְׁלֹשׁ מַעֲרָכוֹת הָיוּ שָׁם בְּכָל יוֹם, אַחַת מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה שֶׁשּׁוֹרְפִים עָלֶיהָ הַתָּמִיד, וְהַשֵּׁנִית מַעֲרָכָה פְּחוּתָה מִמֶּנָּה וְהִיא קְרוּיָה מַעֲרָכָה שֶׁל קְטֹרֶת, שֶׁנּוֹטְלִים מִמֶּנָּה גֶּחָלִים בַּמַּחְתָּה לַקְּטֹרֶת שֶׁמַּקְטִירִים בַּבֹּקֶר וּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְהַשְּׁלִישִׁית אֵינָהּ מְשַׁמֶּשֶׁת כְּלוּם אֶלָּא לְקִיּוּם הָאֵשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא ו) וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ, זוֹ מַעֲרָכָה שְׁלִישִׁית שֶׁל קִיּוּם הָאֵשׁ:

וַחֲזִיתָהּ מְזֻרָחָה. מַרְאִית פָּנֶיהָ דְּהַיְינוּ הַפֶּתַח וְהַחַלּוֹן שֶׁל מַעֲרָכָה, לְצַד מִזְרָח שֶׁל מִזְבֵּחַ:

וְרָאשֵׁי הַגִּזְרִין. הַפְּנִימִיִּים הָיוּ אֲרֻכִּים עַד שֶׁהָיוּ נוֹגְעִים בַּתַּפּוּחַ:

אֶת הָאֲלִיָּתָא. חֲרִיּוֹת וְקֶסֶמִין דַּקִּין תּוֹחֲבִין בֵּין הַגְּדוֹלִים לְהַצִּית הָאֵשׁ. וַאֲלִיתָא לְשׁוֹן אַלְיָה, עַל שֵׁם זַנְבוֹת הָאוּדִים:

משנה ה

בֵּרְרוּ מִשָּׁם. מִבֵּין מְקוֹם הָעֵצִים:

בְּעֹמֶד חֲמֵשׁ סְאִים. הָיָה בְּאוֹתָהּ מַעֲרָכָה שֶׁל קְטֹרֶת כְּמוֹ חֲמֵשׁ סְאִים גֶּחָלִים שֶׁמֵּהֶם הָיָה חוֹתָה לְצָרְךְ הַקְּטֹרֶת:

בְּעֹמֶד. כְּמוֹ בְּאֹמֶד:

וּבְשַׁבָּת בְּעֹמֶד שְׁמוֹנַת סְאִין. לְפִי שֶׁצָּרִיךְ עוֹד גֶּחָלִים לִשְׁנֵי בְּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים שֶׁהָיוּ מַקְטִירִים מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת:

מַחֲזִירִים אוֹתָן לַמַּעֲרָכָה. וְנִשְׂרָפִים שָׁם בְּצִדֵּי הַמַּעֲרָכָה הַגְּדוֹלָה:
וּבָאוּ לָהֶם לִלְשְׁכַּת הַגָּזִית. לְעָשׂוֹת פְּיָסוֹת:

פרק ג

משנה א

אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה בֹּאוּ וְהָפִיסוּ. הַטִּילוּ פַּיִס. הוּא הַגּוֹרָל הַמְפֹרָשׁ פֶּרֶק ב' דְּיוֹמָא:
מִי שׁוֹחֵט. אַף עַל גַּב דִּשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר, תִּקְּנוּ בָהּ פַּיִס, דִּתְחִלַּת עֲבוֹדַת הַתָּמִיד הִיא וַחֲבִיבָה לְהוּ, אִי לֹא יַטִּילוּ פַּיִס אָתוּ לְאַנְצוֹיֵי עֲלַהּ וְאָתוּ בָהּ לִידֵי סַכָּנָה:
מִי זוֹרֵק. מְקַבֵּל הַדָּם הוּא הַזּוֹרֵק, וּמְשׁוּם דְּעִקַּר הַקָּרְבָּן הַוְיָא זְרִיקָה לְהָכִי נָקֵט לַהּ:
מִי מְדַשֵּׁן מִזְבַּח הַפְּנִימִי. וְהַמְדַשֵּׁן הוּא הַמַּקְטִיר קְטֹרֶת. וּמְשׁוּם דְּדִשּׁוּן תְּחִלַּת עֲבוֹדָה שֶׁל קְטֹרֶת הִיא, נָקֵט לַהּ. וְכֵן דִּשּׁוּן הַמְנוֹרָה תְּחִלַּת הַהַדְלָקָה. וְדִשּׁוּן מִזְבַּח הַפְּנִימִי וְהַמְנוֹרָה, קֹדֶם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד הָיָה. וְהָא דְּמַדְכַּר בְּסֵדֶר הַפִּיס שׁוֹחֵט וְזוֹרֵק בָּרִישָׁא, מְשׁוּם שֶׁהֵם עִקַּר עֲבוֹדָה טְפֵי:
הָעֹקֶץ. הָאַלְיָה:
הֶחָזֶה. כָּל [הַשֶּׁמֶן] הָרוֹאֶה אֶת הַקְּרָקַע:
וְהַגֵּרָה. מָקוֹם שֶׁהוּא מַעֲלֶה גֵּרָה, הוּא הַצַּוָּאר, וּבוֹ מְחֻבָּרִים קְנֵה הָרֵאָה עִם הַכָּבֵד וְהַלֵּב:
זָכָה מִי שֶׁזָּכָה. מִי שֶׁעָלָה לוֹ הַפִּיס זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וְהַסָּמוּךְ לוֹ שׁוֹחֵט. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁחִיטָה קוֹדֶמֶת לְקַבָּלַת הַדָּם, מִכָּל מָקוֹם מִפְּנֵי שֶׁעֲבוֹדַת הַזְּרִיקָה גְּדוֹלָה מִן הַשְּׁחִיטָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּזְרִיקָה, לְפִיכָךְ זָכָה הָרִאשׁוֹן שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הַפִּיס בַּזְּרִיקָה, וְהַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לוֹ בַּשְּׁחִיטָה, וְהַשְּׁלִישִׁי מְדַשֵּׁן מִזְבַּח הַפְּנִימִי וּמַקְטִיר הַקְּטֹרֶת, וְהָרְבִיעִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה וּמַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת, וְהַחֲמִשִּׁי מַעֲלֶה הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל לַכֶּבֶשׁ, וְהַשִּׁשִּׁי שְׁתֵּי הַיָּדַיִם, וְהַשְּׁבִיעִי הָעֹקֶץ דְּהַיְנוּ הָאַלְיָה וְהָרֶגֶל, וְהַשְּׁמִינִי הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וְהַתְּשִׁיעִי שְׁתֵּי דְּפָנוֹת, וְהָעֲשִׂירִי הַקְּרָבַיִם, וְהָאַחַד עָשָׂר הַסֹּלֶת שֶׁל מִנְחַת נְסָכִים שֶׁהִיא קְרֵבָה עִם הַתָּמִיד. וְהַשְּׁנֵים עָשָׂר חֲבֵתֵי כֹהֵן גָּדוֹל, וְהַשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר יֵין שֶׁל נְסָכִים. כָּל אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כֹּהֲנִים יוֹצְאִים בְּפִיס אֶחָד כַּמְפֹרָשׁ פֶּרֶק ב' דְּיוֹמָא:

משנה ב

צְאוּ וּרְאוּ. עַל מָקוֹם גְּבוֹהַּ שֶׁהָיָה לָהֶם בַּמִּקְדָּשׁ:
זְמַן הַשְּׁחִיטָה. שֶׁהַשְּׁחִיטָה פְּסוּלָה בַּלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט) בְּיוֹם זִבְחֲכֶם:
בַּרְקָאִי. הֵאִיר וְהִבְרִיק הַשַּׁחַר:

הֵאִיר פְּנֵי כָל הַמִּזְרָח. שֶׁלֹּא הָיָה אוֹמֵר כְּלוּם עַד שֶׁהֵאִירוּ פְּנֵי הַמִּזְרָח, שֶׁאֵין מַסְפִּיק כְּשֶׁהַבְּרִיק כִּנְקֻדָּה בִלְבַד. וַהֲלָכָה כְמַתְנְיָא בֶן שְׁמוּאֵל:

עַד שֶׁהוּא בְּחֶבְרוֹן. אוֹתָן הָעוֹמְדִים לְמַטָּה שׁוֹאֲלִים לוֹ הִגִּיעַ הָאוֹר בְּחֶבְרוֹן, וְהוּא אוֹמֵר הֵין. וּכְדֵי לְהַזְכִּיר זְכוּת הָאָבוֹת הַקְּבוּרִים בְּחֶבְרוֹן אוֹמְרִים כֵּן:

משנה ג

מִלְּשִׁכַּת הַטְּלָאִים. לִשְׁכָּה שֶׁהָיוּ הַטְּלָאִים שֶׁל תְּמִידִים שָׁם:

לִשְׁכַּת הַחוֹתָמוֹת. שֶׁל לוֹקְחֵי סֹלֶת לְמִנְחָה וְיַיִן לְנִסָּכִים, שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים אֵצֶל הַמְמֻנֶּה עַל הַחוֹתָמוֹת וְנוֹתְנִים לוֹ מָעוֹת כְּפִי הַנִּסָּכִים שֶׁהוּא צָרִיךְ, וְהוּא נוֹתֵן לוֹ חוֹתָם וּמוֹלִיךְ הַחוֹתָם אֵצֶל הַמְמֻנֶּה עַל הַנִּסָּכִים וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ נְסָכִים. וְאוֹתָהּ לִשְׁכָּה שֶׁהַמְמֻנֶּה עַל הַחוֹתָמוֹת יוֹשֵׁב בָּהּ הֵיא קְרוּיָה לִשְׁכַּת הַחוֹתָמוֹת. וּבְמַסֶּכֶת שְׁקָלִים מְפֹרָשׁ שֶׁאַרְבָּעָה חוֹתָמוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶם, עֶגֶל, זָכָר, גְּדִי, חוֹטֵא. כְּשֶׁמֵּבִיא חוֹתָם שֶׁכָּתוּב בּוֹ עֶגֶל, בְּיָדוּעַ שֶׁנָּתַן מָעוֹת לִנְסָכֵי פָּר. זָכָר, בְּיָדוּעַ שֶׁנָּתַן מָעוֹת לִנְסָכֵי אַיִל, שֶׁתַּרְגּוּם אַיִל, דִּיכְרָא. גְּדִי, בְּיָדוּעַ שֶׁנָּתַן מָעוֹת לִנְסָכֵי כֶּבֶשׂ. חוֹטֵא, בְּיָדוּעַ שֶׁנָּתַן מָעוֹת לִנְסָכֵי מְצֹרָע:

לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוּקְד. עַל שֵׁם הַמְּדוּרָה שֶׁדּוֹלֶקֶת בָּהּ תָּמִיד קְרוּיָה בֵּית הַמּוּקֵד:

משנה ד

תִּשְׁעִים וּשְׁלֹשָׁה כְלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב. לֹא אִתְפָּרַשׁ לָמָּה הֻצְרְכוּ לְמִנְיָן שֶׁל כֵּלִים הַלָּלוּ. וּבַיְרוּשַׁלְמִי בְּמַסֶּכֶת חֲגִיגָה אָמְרוּ כְּנֶגֶד תִּשְׁעִים וְשָׁלֹשׁ אַזְכָּרוֹת שֶׁבִּנְבוּאוֹת חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי:

הִשְׁקוּ אֶת הַתָּמִיד. סָמוּךְ לִשְׁחִיטָתוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עוֹרוֹ נִפְשָׁט יָפֶה:

בְּכוֹס שֶׁל זָהָב. אֵית דְּאָמְרֵי גּוּזְמָא קָתָנֵי דְּלֹא שֶׁל זָהָב הָיָה, אֶלָּא שֶׁל נְחֹשֶׁת יָפָה כְּזָהָב. וְאֵית דְּאָמְרֵי בְּכוֹס שֶׁל זָהָב מַמָּשׁ, שֶׁאֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת:

אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְבֻקָּר. דְּתָמִיד טָעוּן בִּקּוּר מִמּוּם אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ, דּוּמְיָא דְּשֵׂה הַפֶּסַח:

משנה ה

לִצְפוֹנוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ. דְּתָמִיד עוֹלָה הוּא, וְעוֹלָה טְעוּנָה צָפוֹן:

שְׁמֹנָה עַמּוּדִים. עַמּוּדִים שֶׁל אֶבֶן נְמוּכִים:

וּרְבִיעִית שֶׁל אָרָז. חֲתִיכוֹת מְרֻבָּעוֹת שֶׁל אֶרֶז הָיוּ עַל הָעַמּוּדִים:

אֲנַקְלְיוֹת. כְּעֵין וָוִים. אינצינ"ש בְּלַעַ"ז: **הָיוּ קְבוּעִים**. בְּאוֹתָן רְבִיעִיּוֹת שֶׁל אֶרֶז, וְתוֹלִין בָּהֶן הַבְּהֵמָה:

וּשְׁלֹשָׁה סְדָרִים. שֶׁל אֲנְקְלְיוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ הָיָה בְּכָל חֲתִיכַת עֵץ, לִתְלוֹת בְּהֶמָה גְּדוֹלָה אוֹ קְטַנָּה:

עַל שֻׁלְחָנוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁבֵּין הָעַמּוּדִים. שֶׁעֲלֵיהֶם מְדִיחִין הַקְּרָבִים. וְהָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן שֶׁל זָהָב, שֶׁאֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת, וְלֹא עֲשָׂאוּם אֶלָּא שֶׁל שַׁיִשׁ לְפִי שֶׁהַזָּהָב מַרְתִּיחַ וּמַסְרִיחַ, וְהַשַּׁיִשׁ מְקָרֵר וּמְצַנֵּן וּמַעֲמִידוֹ שֶׁלֹּא יַסְרִיחַ:

משנה ו

הַטָּנִי. לְשׁוֹן וְשַׁמְתְּ בַּטֶּנָא. דּוֹמֶה לְסַל וּפִיו רָחָב:

וְהַכּוּז. קִיתוֹן בְּלָשׁוֹן עֲרָבִי קוֹרִין אלכו"ז:

שְׁנֵי מַפְתְּחוֹת. לִפְתֹּחַ שְׁנֵי מַנְעוּלִים שֶׁבַּפִּשְׁפֵּשׁ הַצְּפוֹנִי:

תַּרְקַב. כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיק שְׁלֹשָׁה קַבִּין. וּלְשׁוֹן תַּרְקַב, תְּרֵי וְקַב. וְדוֹמֶה הָיָה לְתַרְקַב אֲבָל לֹא הָיָה מַחֲזִיק אֶלָּא קַבַּיִם וְחֵצִי, וְשֶׁל זָהָב הָיָה:

אֶחָד יוֹרֵד לְאַמַּת הַשָּׁחִי. הַפִּשְׁפֵּשׁ הַצְּפוֹנִי דִּתְנַן לְקַמָּן בָּא לוֹ לַפִּשְׁפֵּשׁ הַצְּפוֹנִי, הָיוּ לוֹ שְׁנֵי מַנְעוּלִין, הָאֶחָד הָיָה לְמַטָּה בְּפָנִים בְּתַחְתִּיתוֹ שֶׁל פֶּתַח, וְהָיָה הַכֹּהֵן הָרוֹצֶה לִכָּנֵס מַכְנִיס אַמַּת יָדוֹ בַּחוֹר שֶׁבַּכֹּתֶל עַד בֵּית הַשָּׁחִי שֶׁלּוֹ וּפוֹתֵחַ בְּיָדוֹ דֶּרֶךְ פְּנִים, וְהָאַחֵר פּוֹתֵחַ בְּמַפְתֵּחַ מִיָּד בְּלֹא טֹרַח כִּשְׁאָר כָּל הַפְּתָחִים:

כִּיּוֹן. כְּמוֹ [פְּסָחִים לז:] יַעֲשֶׂנָּה בִּדְפוּס וְיִקְבְּעֶנָּה כִּיּוֹן, כְּלוֹמַר מַהֵר בְּלֹא טֹרַח:

משנה ז

וּשְׁנֵי פִּשְׁפְּשִׁין הָיוּ לוֹ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל. הוּא שַׁעַר הַהֵיכָל. וְהָיוּ לוֹ דְּלָתוֹת בִּתְחִלַּת עֲבִי הַכֹּתֶל שֶׁהָיָה עָבְיוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת, וּדְלָתוֹת אֲחֵרוֹת לְסוֹף עָבְיוֹ לְצַד פְּנִים. וּשְׁנֵי פִּשְׁפְּשִׁין הַנָּךְ שְׁנֵי פְּתָחִים קְטַנִּים אֶחָד מִימִין שַׁעַר הַגָּדוֹל וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ רָחוֹק קְצָת מִן הַשַּׁעַר. אוֹתוֹ שֶׁבַּדָּרוֹם כְּתִיב סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ, בְּשֶׁל עָתִיד, וּמִסְתָּמָא כֵּן הָיָה בְּבֵית עוֹלָמִים, אֲבָל פִּשְׁפֵּשׁ שֶׁבַּצָּפוֹן הָיָה פּוֹתְחוֹ עַל יְדֵי חוֹר שֶׁאֲצִלּוֹ שֶׁתּוֹחֵב בּוֹ יָדוֹ עַד הַשָּׁחִי וְכוֹפֵף יָדוֹ בְּפָנִים, וְעַל יְדֵי מַנְעוּל אַחֵר שֶׁבּוֹ שֶׁנִּפְתָּח לְאַלְתַּר בְּלִי טֹרַח:

וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפֵּשׁ. נִכְנַס לַתָּא. וְהִיא לִשְׁכָּה אַחַת הַפְּתוּחָה לַהֵיכָל:

וּמִן הַתָּא אֶל הַהֵיכָל. וְהוֹלֵךְ בַּחֲלַל הַהֵיכָל עַד הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁבְּסוֹף עָבְיֵי הַכֹּתֶל מִבִּפְנִים וּפוֹתְחוֹ וּבָא לוֹ אֶל שַׁעַר הַשֵּׁנִי וְעוֹמֵד בִּפְנִים וּפוֹתְחוֹ:

נֶגֶר. בָּרִיחַ שֶׁמִּבְּרִיחַ מִקְצֵה הַדֶּלֶת לִקְצֵה הַדֶּלֶת. פֵּרוּשׁ אַחֵר, נֶגֶר הַיְנוּ הַיְתֵד הַנָּעוּץ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת בַּנָּקֵב שֶׁבָּאַסְקֻפָּה:

וְאֶת הַפּוֹתְחוֹת. הַמַּנְעוּלִים וְהַמַּסְגְּרוֹת:

משנה ח

מֵירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל. וּמֵירוּשָׁלַיִם עַד יְרִיחוֹ עֶשֶׂר פַּרְסָאוֹת:

הַמַּגְרֵפָה. מִין כְּלִי נְגוּן שֶׁהָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, עֲשָׂרָה נְקָבִים הָיוּ בוֹ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹצִיא מֵאָה מִינֵי זֶמֶר, וְקוֹלוֹ נִשְׁמַע עַד לְמֵרָחוֹק:

בֶּן קָטִין. שֵׁם אָדָם וְכֹהֵן גָּדוֹל הָיָה, וְעָשָׂה גַּלְגַּל לַכִּיּוֹר לְשַׁקְּעוֹ בַּבּוֹר שֶׁלֹּא יִהְיוּ מֵימָיו נִפְסָלִים בְּלִינָה, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בִּכְלִי שָׁרֵת נִפְסָל בְּלִינָה וּבְיוֹצֵא וּבְטָבוּל יוֹם, וּכְשֶׁהָיוּ מַעֲלִים אוֹתוֹ מִן הַבּוֹר לְקַדֵּשׁ בּוֹ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם הָיָה קוֹל הַגַּלְגַּל נִשְׁמָע עַד יְרִיחוֹ:

גְּבִינִי כָּרוּז. כֹּהֵן שֶׁשְּׁמוֹ גְּבִינִי, שֶׁהָיָה מַכְרִיז בְּכָל בֹּקֶר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ עִמְדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם:

חָלִיל. צלמיצל"ש בְּלַ"ז, בַּעֲרֵבִי מזמא"ר, וְקוֹלוֹ נִשְׁמַע לְמֵרָחוֹק. וְיֵשׁ אוֹמְרִים פיפר"י בְּלַ"ז:

צֶלְצָל. צמבל"י בְּלַ"ז:

מִכְוָר. שֵׁם מָקוֹם:

משנה ט

וּבַאֲחֵרוֹנָה. שֶׁלֹּא הָיָה רַק מְעַט דֶּשֶׁן וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִקַּח בְּחָפְנָיו, כְּבֵד שְׁאָר הַדֶּשֶׁן לְתוֹךְ הַטֶּנֶי:

וְהִנִּיחוֹ. לַטֶּנֶי שָׁם וְיָצָא. אֲבָל מִיָּד לֹא הָיָה מוֹצִיאוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לָתֵת הַדֶּשֶׁן אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶמָה כְּמוֹ דְּשׁוּן הַמְּנוֹרָה, מַמְתִּין עַד לְאַחַר זְרִיקַת הַתָּמִיד, שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה הֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת וְגוֹמֵר הַשְׁלָמַת דְּשׁוּן הַמְּנוֹרָה, וְאָז הָיוּ שְׁנֵיהֶם מוֹצִיאִין זֶה הַטֶּנֶי וְזֶה הַכּוּז וְשׁוֹפְכִין הַדֶּשֶׁן בְּמָקוֹם אֶחָד אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ וְנִבְלָעִים שָׁם בְּמָקוֹמָן:

וּמָצָא שְׁתֵּי נֵרוֹת מִזְרָחִיּוֹת דּוֹלְקִים. הַאי תַּנָּא סָבַר מְנוֹרָה מִזְרָח וּמַעֲרָב הִיא מֻנַּחַת. וּפְעָמִים שֶׁמּוֹצֵא גַּם הַשְּׁאָר דּוֹלְקִים, וְנָקֵט שְׁתֵּי נֵרוֹת מִזְרָחִיּוֹת דּוֹלְקִים מִשּׁוּם דְּשְׁאָר נֵרוֹת אֲפִלּוּ דּוֹלְקִים מְכַבָּן וּמְדַשְּׁנָן, וְאִלּוּ שְׁתֵּי נֵרוֹת אִם מְצָאָן דּוֹלְקִים אֵינוֹ מְכַבָּן. וְעוֹד מִשּׁוּם דְּקָתָנֵי בַּסֵּיפָא מְצָאָן שֶׁכָּבוּ לְאִלּוּ מִזְרָחִיּוֹת חוֹזֵר וּמַדְלִיקָן, וּבִשְׁאָר נֵרוֹת מְצָאָן שֶׁכָּבוּ אֵינוֹ מַדְלִיקָן עַד הָעֶרֶב:

מִדַּשַּׁן אֶת הַשְּׁאָר. חֲמֵשׁ נֵרוֹת שֶׁלְּצַד מַעֲרָב, מֵסִיר מֵהֶן הַשֶּׁמֶן הַיָּשָׁן וְהַפְּתִילָה הַיְשָׁנָה וְהַדֶּשֶׁן, וְנוֹתֵן הַכֹּל בַּכּוּז, וְנוֹתֵן שֶׁמֶן חָדָשׁ וּפְתִילָה חֲדָשָׁה, וּלְאַחַר שְׁחִיטַת הַתָּמִיד וּזְרִיקַת דָּמוֹ, מְדַשֵּׁן הַשְּׁנֵי מִזְרָחִיּוֹת וְנוֹתֵן בָּהֶן שֶׁמֶן וּפְתִילָה חֲדָשָׁה. וְהָא דְּמַפְסִיק הַהֲטָבָה בִּשְׁחִיטַת הַתָּמִיד וּזְרִיקַת דָּמוֹ וְאֵינוֹ מְטִיבָן כֻּלָּן יַחַד, מִשּׁוּם דִּכְתִיב (שמות ל) בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת, אָמְרָה תוֹרָה חֵלֶק הַהֲטָבָה לִשְׁנֵי בְקָרִים, וַעֲבִיד הֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת

בְּרֵישָׁא וַהֲדַר הֲטָבַת שִׁתֵּי נֵרוֹת, מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּאַתְחִיל, עֲבִיד רַבָּא. וְהַאי דְּלָא עֲבִיד שִׁתָּא וַהֲדַר חַד, מִשּׁוּם דְּכְתִיב בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת, [אֵין] הֲטָבַת נֵרוֹת פָּחוֹת [מִשְּׁתַּיִם]. וְהָנֵי מִלֵּי בִּזְמַן שֶׁאֵין הַנֵּס, כְּגוֹן לְאַחַר שֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק. אֲבָל קֹדֶם שֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק שֶׁהָיָה נֵר מַעֲרָבִי דּוֹלֵק תָּמִיד בְּדֶרֶךְ נֵס, כִּדְתַנְיָא מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדוּת, עֵדוּת הוּא שֶׁהַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל, זוֹ נֵר מַעֲרָבִי שֶׁנּוֹתֵן בָּהּ שֶׁמֶן כְּמִדַּת חַבְרוֹתֶיהָ וּמִמֶּנָּה הָיָה מַתְחִיל וּבָהּ הָיָה מְסַיֵּם, כְּשֶׁהָיָה בָא לְהֵיטִיב הַשְּׁתֵּי נֵרוֹת מִזְּרָחִיּוֹת, לֹא הָיָה מְדַשֵּׁן אֶלָּא הַנֵּר הָרִאשׁוֹן בִּלְבַד וּמֵיטִיבוֹ, וּמַנִּיחַ הַנֵּר הַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לוֹ דּוֹלֵק עַד הָעֶרֶב שֶׁמַּדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת וּמֵמֶּנּוּ מַדְלִיק כָּל הַנֵּרוֹת הָאֲחֵרִים, וְאַחַר שֶׁהִדְלִיק שְׁאָר הַנֵּרוֹת מֵיטִיבוֹ וּמְדַשְּׁנוֹ לְנֵר זֶה בָּעֶרֶב וּמַדְלִיקוֹ. וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת דְּאֵין הֲטָבָה פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם, הָכִי עָדִיף טְפֵי שֶׁלֹּא לְהֵיטִיב כִּי אִם נֵר אֶחָד מִן הַשְּׁתֵּי נֵרוֹת מִזְּרָחִיּוֹת וּלְהַנִּיחַ הַנֵּר הַשֵּׁנִי דּוֹלֵק שֶׁלֹּא לְהֵיטִיבוֹ עַד הָעֶרֶב, כְּדֵי לְפָרְסֵם הַנֵּס שֶׁהוּא דּוֹלֵק תָּמִיד. וּמַה שֶּׁמֵּיטִיב חֲמֵשׁ שֶׁל צַד מַעֲרָב תְּחִלָּה, וְלֹא חֲמֵשׁ לְצַד מִזְרָח וּלְבַסּוֹף שְׁתַּיִם שֶׁל מַעֲרָב, וּמֵהֶם הָיָה לוֹ לְהַדְלִיק, וְלָא עֲבִיד הָכִי מִשּׁוּם דִּכְתִיב (ויקרא כד) לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדוּת יַעֲרֹךְ אוֹתוֹ לִפְנֵי ה', אָמְרָה תּוֹרָה קְבַע נֵר לְהַדְלִיק מִמֶּנּוּ שְׁאָר נֵרוֹת, וְאֵיזֶה זֶה נֵר שֵׁנִי שֶׁל צַד מִזְרָח, וְהוּא קְרוּי נֵר מַעֲרָבִי, דִּכְי עַיֵּל בַּהֵיכָל בְּהַהוּא נֵר פָּגַע בְּרֵישָׁא, וְאֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת, וְאֵיכָּא לְמֵימַר בְּהַהִיא אִתּוֹקַם הַנֵּס וְהַקְבַּע לְהַדְלִיק מִמֶּנּוּ. וּבְנֵר רִאשׁוֹן אִי אֶפְשָׁר, דְּהָא כְתִיב לִפְנֵי ה', מֵאוֹתוֹ נֵר שֶׁל צַד שְׁכִינָה שֶׁהוּא לְצַד מַעֲרָב, וְאֵין נֵר רִאשׁוֹן קְרוּי לִפְנֵי ה':

מְצָאָן שָׁכְבוּ. הַשְּׁתַּיִם מִזְּרָחִיּוֹת. כְּגוֹן לְאַחַר שֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק:

מְדַשְּׁנָן וּמַדְלִיקָן מִן הַדּוֹלְקִים. לֹא שֶׁהָיָה נוֹתֵן פְּתִילָה חֲדָשָׁה וְשֶׁמֶן חָדָשׁ כְּדֶרֶךְ הֲטָבַת הַנֵּרוֹת, שֶׁהֲרֵי לְעוֹלָם אֵין מֵיטִיבִין שְׁתֵּי נֵרוֹת מִזְּרָחִיּוֹת אֶלָּא לְאַחַר שְׁחִיטַת הַתָּמִיד כְּדֵי לְהַפְסִיק בֵּין הֲטָבַת חֲמֵשׁ לַהֲטָבַת שְׁתַּיִם, אֶלָּא מְדַשְּׁנָן הַיְנוּ שֶׁמְּסִיר הַדֶּשֶׁן שֶׁבְּרֹאשׁ הַפְּתִילָה הַיְשָׁנָה, וּמַגְבִּיהָּהּ וּמַדְלִיקָהּ, כְּדֵי לִהְיוֹת נִכָּר יָפֶה הֶפְסֵק שֶׁבֵּין הֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת לִשְׁתַּיִם. וְאִם אֵין בַּנֵּרוֹת דּוֹלְקִים, מַדְלִיקָן מִמִּזְבַּח הָעוֹלָה:

וּמְדַשֵּׁן אֶת הַשְּׁאָר. זוֹ הֲטָבַת חֲמֵשׁ הַנֵּרוֹת, שֶׁנּוֹתֵן פְּתִילָה חֲדָשָׁה וְשֶׁמֶן חָדָשׁ וּמַנִּיחָן כְּבוּיוֹת עַד הָעֶרֶב שֶׁבָּא וּמַדְלִיק. וּמְדַשֵּׁן דְּהָכָא אֵינוֹ כְּמוֹ מְדַשֵּׁן שֶׁל שְׁנַיִם מִזְּרָחִית דְּלְעֵיל. וּלְאַחַר שְׁחִיטַת הַתָּמִיד וְזָרִיקַת דָּמוֹ חוֹזֵר וּמְדַשֵּׁן [הַמִּזְרָחִית] וְנוֹתֵן שֶׁמֶן וּפְתִילָה חֲדָשָׁה וּמַנִּיחָהּ עַד הָעֶרֶב כְּבוּיָה. וְנֵר שְׁנִיָּה שֶׁקְּרוּיָה מַעֲרָבִית כְּמוֹ כֵן מְדַשֵּׁן וּמֵסִיר הַשֶּׁמֶן וְהַפְּתִילָה יְשָׁנָה וְנוֹתֵן שֶׁמֶן חָדָשׁ וּמַדְלִיקָהּ מִמִּזְבַּח הָעוֹלָה כְּדֵי לְהַדְלִיק מִמֶּנָּה בָּעֶרֶב הַנֵּרוֹת הָאֲחֵרוֹת, שֶׁנֵּר מַעֲרָבִי הֶקְבֵּעַ לְהַדְלִיק מִמֶּנּוּ נֵרוֹת אֲחֵרוֹת, וּלְכָךְ נַמִּי מַדְלִיקָהּ אִם מְצָאָהּ כְּבוּיָה קֹדֶם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ מִכָּל מָקוֹם לְהַדְלִיקָהּ כְּשֶׁבָּא וּמֵיטִיב לְאַחַר שְׁחִיטָה. כָּךְ

מָצָאתִי פֵּרוּשׁ מִשְׁנָה זוֹ בְּפֵרוּשֵׁי רַבֵּנוּ בָּרוּךְ בַּר יִצְחָק, וְהוּא הַמְחֻוָּר שֶׁבְּכָל הַפֵּרוּשִׁים. וְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּמִשְׁנָה זוֹ תְּמוּהִים מְאֹד, וְגַם מַה שֶּׁסּוֹבֵר שֶׁהֲטָבַת הַנֵּרוֹת הִיא הַדְלָקָתָן וְשֶׁהָיוּ מַדְלִיקִין הַנֵּרוֹת שֶׁל מְנוֹרָה כֻּלָּן בַּבֹּקֶר כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּדְלִיקִין בָּעֶרֶב, פְּלִיאָה נִשְׁגְּבָה בְּעֵינַי, וְלֹא שָׁמַעְתִּי וְלֹא רָאִיתִי לְאֶחָד מֵרַבּוֹתַי שֶׁסּוֹבֵר כֵּן:

וְאֶבֶן הָיְתָה לִפְנֵי הַמְּנוֹרָה. לְפִי שֶׁהַמְּנוֹרָה גְּבוֹהָה שְׁמֹנָה עָשָׂר טְפָחִים וְהָיָה צָרִיךְ לַעֲלוֹת לְמָקוֹם גָּבוֹהַּ כְּדֵי לְהֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת:

וּבָהּ שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת. כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ הָעֲלָאוֹת שֶׁכְּתוּבוֹת בַּמְּנוֹרָה, בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, וְהֶעֱלָה אֶת נֵרֹתֶיהָ, לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד:

וְהִנִּיחַ הַכֹּהֵן וְיָצָא. עַד לְאַחַר זְרִיקַת דַּם הַתָּמִיד שֶׁאָז עוֹשֶׂה הַטְבַּת שְׁתֵּי נֵרוֹת וְהוֹצִיאוֹ, וְכֵן חֲבֵרוֹ הוֹצִיא אֶת הַטָּעִי. וּכְשֶׁהוֹצִיאוּ הִשְׁתַּחֲווּ בִּגְמַר הָעֲבוֹדָה, וְלֹא עַכְשָׁיו, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמַר עֲבוֹדָתָן:

פרק ד

משנה א

לֹא הָיוּ כוֹפְתִין אוֹתוֹ. אֶת הַתָּמִיד בִּשְׁתֵּי יָדָיו לְעַצְמָן אוֹ בִּשְׁתֵּי רַגְלָיו לְעַצְמָן, כְּדֵי שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כְּחֻקּוֹת הַגּוֹיִים, שֶׁכָּךְ הָיוּ עוֹשִׂים כְּשֶׁשּׁוֹחֲטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה:

אֶלָּא מַעֲקִידִין אוֹתוֹ. הַיָּד עִם הָרֶגֶל, כַּעֲקֵדַת יִצְחָק:

רֹאשׁוֹ לַדָּרוֹם. הָיָה נִשְׁחָט עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפוֹנָה כְּדִין עוֹלָה, וְהָיָה נוֹטֶה רֹאשׁוֹ לַדָּרוֹם וּפָנָיו לַמַּעֲרָב, שֶׁאִם יַרְבִּיץ גְּלָלִים לֹא יִהְיֶה סָמוּךְ לַמִּזְבֵּחַ:

שֶׁל שַׁחַר. קָרְבַּן תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיָה נִשְׁחָט עַל קֶרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, לְפִי שֶׁבַּבֹּקֶר שֶׁמֶשׁ בַּמִּזְרָח וְזוֹרַחַת כְּנֶגְדּוֹ לַמַּעֲרָב, וְהַכָּתוּב אוֹמֵר שְׁנַיִם לַיּוֹם, כְּנֶגֶד הַיּוֹם, כְּלוֹמַר נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ קְרוּי יוֹם:

וְשֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם. שֶׁחַמָּה בַּמַּעֲרָב וּמְאִירָה כְּנֶגֶד הַמִּזְרָח, הָיָה נִשְׁחָט עַל קֶרֶן צְפוֹנִית מִזְרָחִית:

בְּטַבַּעַת שְׁנֵיָּה. רָחוֹק מִן הַמִּזְבֵּחַ, לְפִי שֶׁהַמִּזְבֵּחַ גָּבוֹהַּ וּמַאֲפִיל כֻּלּוֹ. וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הִתְקִין שִׁשָּׁה סְדָרִים שֶׁל טַבָּעוֹת, בְּכָל סֵדֶר אַרְבַּע טַבָּעוֹת לְאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים מִשְׁמָרוֹת כְּהֻנָּה, וְהָיוּ קְבוּעוֹת בָּרִצְפָּה עֲשׂוּיוֹת כְּמִין קֶשֶׁת, וּלְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ כוֹפְתִים אֶת הַתָּמִיד כְּדִתְנַן בְּרֵישׁ פִּרְקִין, הָיוּ מַכְנִיסִין צַוָּאר הַבְּהֵמָה בְּאוֹתָן הַטַּבָּעוֹת בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְנוֹעֲצִים רֹאשׁ הַטַּבַּעַת בָּאָרֶץ:

וְנוֹתֵן מִזְרָחִית צְפוֹנִית. תְּחִלָּה. לְאַחַר שֶׁשָּׁחַט תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית צְפוֹנִית הוֹלֵךְ לְצַד מִזְרָח וְעוֹמֵד בָּאֶרֶץ וְזוֹרֵק הַדָּם בִּכְלִי לְמַטָּה מִן [חוּט] הַסִּקְרָא, וְנוֹתֵן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, אַחַת שֶׁהִיא כִשְׁתַּיִם בְּקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וְהוֹלֵךְ לְמַעֲרָבִית דְּרוֹמִית וְנוֹתֵן אַחַת שֶׁהִיא כִשְׁתַּיִם בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית:

משנה ב

לֹא הָיָה שׁוֹבֵר בּוֹ אֶת הָרֶגֶל. כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטַּבָּחִים עוֹשִׂין שֶׁמְּחַתְּכִין אֶת הָרֶגֶל עִם הָעוֹר שֶׁבּוֹ, אֶלָּא נוֹקְבִין מִתַּחַת הָאַרְכּוּבָה הַנִּמְכֶּרֶת עִם הָרֹאשׁ וְתוֹלֶה בּוֹ וּמַפְשִׁיט הָרֶגֶל עִם שְׁאָר הַבְּהֵמָה. וְהָא קָמַשְׁמַע לָן דְּהַכְרָעַיִם בִּכְלַל הֶפְשֵׁט הֵן:

עַרְכּוּבּוֹ. כְּמוֹ אַרְכּוּבּוֹ:

מֵרַק אֶת הַהֶפְשֵׁט. שֶׁהָרִי לֹא הֶפְשֵׁט אֶלָּא עַד הֶחָזֶה וַעֲדַיִן הָעוֹר מְחֻבָּר בּוֹ:

נָטַל אֶת הַפָּדָר. הַחֵלֶב:

וּנְתָנוֹ עַל בֵּית הַשְּׁחִיטָה. וְזוֹ הִיא דֶּרֶךְ כָּבוֹד שֶׁל מַעְלָה, שֶׁלֹּא יֵרָאֶה לִכְלוּךְ דַּם הַשְּׁחִיטָה:

וְהַכֶּרֶס מְדִיחִין אוֹתָהּ. מִן הַפֶּרֶשׁ שֶׁבְּתוֹכָהּ, בִּפְנֵי עַצְמָהּ:

בְּבֵית הַמְּדִיחִין. בְּלִשְׁכָּה שֶׁהָיְתָה בַּמִּקְדָּשׁ. וְלֹא מְדִיחִין אוֹתָהּ עִם שְׁאָר הַקְּרָבִים, שֶׁלֹּא תְטַנֵּף:

שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים. שֶׁאֵין הָרְעִי יוֹצֵא מֵהֶן אֶלָּא בְּדוֹחַק לְפִי שֶׁהֵן דַּקִּים:

בְּמַעוּטָהּ. לְכָל הַפָּחוֹת. וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף לַהֲדִיחָן יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה פְּעָמִים מוֹסִיף:

משנה ג

וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד. הָיָה מַפְרִישׁ מִן הַכָּבֵד:

וְלֹא הָיָה מְזִיזָהּ. לְאֶצְבַּע הַכָּבֵד מִמְּקוֹמָהּ, שֶׁהָרִי הִיא הָיְתָה קְרֻבָה עִם הָעֹקֶץ וְהָאַלְיָה, וְהַכָּבֵד הָיָה עִם הַדֹּפֶן הַיְמָנִי, וְהָרֹאשׁ עִם הַגֶּרֶה וּשְׁתֵּי צְלָעוֹת עִמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּסָמוּךְ:

דֹּפֶן יְמָנִי. חוֹתֵךְ סָמוּךְ לַשִּׁדְרָה, אֶלָּא שֶׁהָיָה מַנִּיחַ שְׁתֵּי צְלָעוֹת לְמַעְלָה אֶל הַשִּׁדְרָה וְכֵן שְׁתֵּי צְלָעוֹת לְמַטָּה:

וְהָרֶגֶל שֶׁל יָמִין בְּשִׂמְאלוֹ. וְאַף עַל גַּב דְּהוֹלְכַת אֲבָרִים לַכֶּבֶשׁ עֲבוֹדָה הִיא וַעֲבוֹדָה פְּסוּלָה בִּשְׂמֹאל, כֵּיוָן דְּלֹא מְעַכֶּבֶת כַּפָּרָה, שָׁרְיָא אֲפִלּוּ בִּשְׂמֹאל, כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא:

וּבֵית עוֹרוֹ לַחוּץ. הַמָּקוֹם שֶׁמַּפְשִׁיטִים מִמֶּנּוּ הָעוֹר, וְהוּא סָמוּךְ לְרָאשֵׁי הָאֶצְבָּעוֹת:

בָּזָךְ. תַּרְגּוּם כַּף אַחַת, בָּזִיכָא חָדָא:

הַשְּׁבִיעִי בַּסֹּלֶת. לְמִנְחַת נְסָכִים שֶׁעִם הַתָּמִיד:

בַּחֲבִתִּין. מִנְחַת מַחֲבַת שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב שֶׁמַּקְרִיב בְּכָל יוֹם. וְהַאי דְּאַפְסְקֵיהּ לַחֲבִתִּין בֵּין סֹלֶת לִנְסָכִים שֶׁהֵן צָרְכֵי תָּמִיד, מִשּׁוּם דְּסֹלֶת וַחֲבִתִּין לִשְׁנֵיהֶם שֵׁם מִנְחָה, לְכָךְ פֵּרְשָׁן יַחַד:

מֵחֲצִי הַכֶּבֶשׂ וּלְמַטָּה בְּמַעֲרָבוֹ. וְלֹא מֵחֶצְיוֹ וּלְמַעְלָה, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נִכֶּרֶת הַהוֹלָכָה לַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁיַּחְזְרוּ מִלְּקְרוֹת אֶת שְׁמַע. וְדַוְקָא בִּימוֹת הַחֹל הָיוּ נוֹתְנִים אֵבְרֵי תָּמִיד בַּמַּעֲרָב לְצַד הַשְּׁכִינָה, אֲבָל בְּשַׁבָּתוֹת דְּשֶׁל מוּסָפִין שֶׁהֵן חוֹבַת הַיּוֹם הָיוּ בַּמַּעֲרָב, הָיוּ שֶׁל תָּמִיד בַּמִּזְרָח, כִּדְמוּכָח בְּמַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק הֶחְלִיל:

לִקְרוֹת אֶת שְׁמַע. וְכָל שְׁאָר בְּרָכוֹת, כִּדְאִיתָא לְקַמָּן בְּאֵידָךְ פִּרְקָא:

פרק ה

משנה א

אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה וְכוּ'. בְּפֶרֶק קַמָּא דְּבָרָכוֹת מְפֹרָשׁ שֶׁהִיא אַהֲבָה רַבָּה. וְאַחַר שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם וְזָרְחָה הַחַמָּה מְבָרְכִים יוֹצֵר אוֹר. וְסֵדֶר בְּרָכוֹת אֵינוֹ מְעַכֵּב:

קָרְאוּ עֲשָׂרֶת הַדְּבָרִים. לְפִי שֶׁהֵן עִקַּר הַתּוֹרָה. וּבְדִין הָיָה שֶׁיִּהְיוּ קוֹרִין אוֹתָן בְּכָל יוֹם אַף בַּגְּבוּלִים, אֶלָּא שֶׁבִּטְלוּם מִפְּנֵי תַּרְעֹמֶת הַמִּינִים, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים אֵלּוּ לְבַדָּם נִתְּנוּ בְּסִינַי וְלֹא שְׁאָר הַתּוֹרָה:

וְהֵם בֵּרְכוּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וְאֵלּוּ הֵן שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, אֱמֶת וְיַצִּיב, וַעֲבוֹדָה, וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים קְרִיאַת הַפְּסוּקִים בִּלְבַד, וְלֹא נְשִׂיאַת כַּפַּיִם, שֶׁלֹּא הָיוּ הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת כַּפֵּיהֶן אֶלָּא לְאַחַר הַקְרָבַת הַתָּמִיד וּקְטֹרֶת, כִּדְאָמְרִינַן בְּאֵידָךְ פִּרְקָא, וְהָאִידָנָא לֹא הָיוּ מְבָרְכִים הָנָךְ בְּרָכוֹת אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַתָּמִיד מְקֻבָּל בְּרָצוֹן, וְלֹא הָיוּ נִפְטָרִים בְּכָךְ מִתְּפִלַּת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה:

מוֹסִיפִין בְּרָכָה אַחַת. שֶׁמִּשְׁמָר הַיּוֹצֵא אוֹמֵר לַמִּשְׁמָר הַנִּכְנָס, מִי שֶׁשָּׁכַן אֶת שְׁמוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה הוּא יַשְׁכִּין בֵּינֵיכֶם אַהֲבָה וְאַחְוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת, שֶׁבְּכָל יוֹם שַׁבָּת הָיָה נִכְנָס מִשְׁמָר לַעֲבוֹדָה וְיוֹצֵא הַמִּשְׁמָר שֶׁעָבַר:

משנה ב

חֲדָשִׁים לַקְּטֹרֶת. מִי שֶׁלֹּא זָכָה בַּקְּטֹרֶת כָּל יָמָיו יָבֹא וְיָפִיס. וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִים לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ פַּעַם אַחַת לִשְׁנוֹת בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲשֶׂרֶת, דִּכְתִיב (דברים לג) יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְאַפֶּךָ וְגוֹ' בָּרֵךְ ה' חֵילוֹ, לְפִיכָךְ לֹא הָיוּ מַנִּיחִים לִשְׁנוֹת בָּהּ אָדָם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵיוּ הַכֹּל מִתְעַשְּׂרִים וּמִתְבָּרְכִים בָּהּ:

חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים. לְפִי שֶׁאָמַר בַּקְּטֹרֶת חֲדָשִׁים דְּוַקָא, אָמַר הָכָא חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים, כְּלוֹמַר מִי שֶׁזָּכָה בַּפִּיס פְּעָמִים אֲחֵרוֹת וּמִי שֶׁלֹּא זָכָה בֹּאוּ וְהָפִיסוּ:

הוּא הַמַּעֲלֶה אוֹתָם לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְלֹא הָיָה כָּאן פַּיִס. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב:

משנה ג

מְסָרוּם לַחַזָּנִים. אוֹתָם כֹּהֲנִים שֶׁהֵכִינוּ עַצְמָם וְלֹא זָכוּ בַּפַּיִס וְהָיוּ לְבוּשִׁים בִּגְדֵי כְהֻנָּה, הָיוּ מוֹסְרִים אוֹתָם לַחַזָּנִים, דְּהַיְנוּ הַשַּׁמָּשִׁין הָעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי הַמִּקְדָּשׁ, כְּדֵי שֶׁיְּפַשְּׁטוּם בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁעֲלֵיהֶם:

וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִים עֲלֵיהֶם אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבָד. וּלוֹבְשִׁים בִּגְדֵי חֹל וְאַחַר כָּךְ מַפְשִׁיטִים הַמִּכְנָסַיִם, וּמַנִּיחִים כָּל בִּגְדֵי כְהֻנָּה וְיוֹצְאִים:

וְכָתוּב עֲלֵיהֶם תַּשְׁמִישֵׁי הַכֵּלִים. הַחֲלוּפוֹת שֶׁבָּהֶן מִכְנָסַיִם כָּתוּב עֲלֵיהֶן מִכְנָסַיִם, וְאֶת שֶׁבָּהֶן כְּתֹנֶת כָּתוּב עֲלֵיהֶן כְּתֹנֶת, וְכֵן מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט. וְסֵדֶר לְבִישַׁת הַבְּגָדִים, הַמִּכְנָסַיִם תְּחִלָּה לְכָל שְׁאָר בְּגָדִים שֶׁל קֹדֶשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא ו) וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ, שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם לַמִּכְנָסַיִם, וְאַחַר כָּךְ הַכְּתֹנֶת, וְאַחַר כָּךְ חוֹגֵר בְּאַבְנֵט, וְאַחַר כָּךְ צוֹנֵף בְּמִצְנֶפֶת:

משנה ד

וְהַבָּזָךְ. כַּף קָטָן:

מָלֵא וְגָדוּשׁ קְטֹרֶת. וְהָיְתָה בְתוֹךְ הַכַּף הַגְּדוֹל. שֶׁאִם לֹא הָיָה הַגָּדוֹל, כֵּיוָן שֶׁהַקָּטָן גָּדוּשׁ הָיָה מִתְפַּזֵּר הַקְּטֹרֶת לָאָרֶץ בְּהוֹלְכָתוֹ. וּבַכַּף הַגָּדוֹל לְבַד לֹא סַגִּי, דִּכְבוֹד הוּא כְלַפֵּי מַעְלָה לְעָרוֹת מִכַּף גָּדוּשׁ עַל הַגֶּחָלִים בִּשְׁעַת הַהַקְטָרָה:

וְכִסּוּי הָיָה לוֹ. לַבָּזָךְ:

מְטוּטֶלֶת. רַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ כְּעֵין טַבַּעַת הָיָה לַכִּסּוּי מִלְמַעְלָה שֶׁעַל יָדָהּ מְטַלְטֵל הַכִּסּוּי וּמְסִירוֹ מֵעַל הַבָּזָךְ. וּבָעָרוּךְ פֵּרֵשׁ, מְטוּטֶלֶת חֲתִיכַת בֶּגֶד, כְּמוֹ לֹא יֵצֵא הַגָּמָל בִּמְטוּטֶלֶת דְּפֶרֶק בַּמֶּה בְהֵמָה יוֹצְאָה. שֶׁהָיָה נָתוּן עַל כְּסוּי הַבָּזָךְ כְּמִין סוּדָר קָטָן לְנוֹי:

משנה ה

מִי שֶׁזָּכָה בַּמַּחְתָּה. לְהוֹלִיךְ הַגֶּחָלִים לְמִזְבַּח הַזָּהָב. וְלֹא הָיָה בָּזֶה פַּיִס, אֶלָּא מִי שֶׁזָּכָה בַּקְּטֹרֶת עַל יְדֵי פַּיִס אוֹמֵר לָזֶה שֶׁעִמּוֹ זְכֵה עִמִּי בַּמַּחְתָּה:

וְחַתָּה. מִן הַמְּאֻכָּלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת לֹא גָּרְסִינַן הָכָא, שֶׁהֵן קְרוֹבִים לַדֶּשֶׁן, דְּאַדְרַבָּה גֶּחָלִים גַּסּוֹת וּבוֹעֲרוֹת הָיָה חוֹתָה:

וְעֵרֶן בְּשֶׁל זָהָב. אֲבָל לֹא הָיָה חוֹתָה בְּשֶׁל זָהָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִתְקַלְקֵל, וְהַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

נִתְפַּזֵּר מִמֶּנָּה כְּקַב גֶּחָלִים. שֶׁהָיָה חוֹתָה בְּמַחְתָּה שֶׁל כֶּסֶף בַּת אַרְבָּעָה קַבִּים וּמְעֹרֶה בְּשֶׁל זָהָב שֶׁהִיא שֶׁל שְׁלֹשָׁה. וּכְדֵי לְהוֹלִיכָהּ מְלֵאָה הָיָה מְעֹרֶה בָּאַחֲרוֹנָה, שֶׁזֶּהוּ דֶּרֶךְ כָּבוֹד שֶׁל מַעְלָה:

מְכַבְּדָן לָאַמָּה. לְאַמַּת הַמַּיִם שֶׁבָּעֲזָרָה. שֶׁלֹּא יִכְווּ בָהֶן הַכֹּהֲנִים:
וּבְשַׁבָּת. שֶׁאָסוּר לְכַבּוֹת:
כּוֹפָּה עֲלֵיהֶן פְּסַכְתֵּר. כְּלִי אֶחָד גָּדוֹל. תַּרְגּוּם סִירוֹתָיו, פְּסַכְתֵּרְווֹתֵיהּ:
לָתָךְ. חֲצִי כּוֹר, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְאִין, שֶׁהַכּוֹר שְׁלֹשִׁים סְאִין:
וּשְׁתֵּי שַׁרְשְׁרוֹת הָיוּ. בַּפְּסַכְתֵּר. אַחַת מִצַּד זֶה וְאַחַת מִצַּד זֶה, לְפִי שֶׁבּוֹ מוֹרִידִין הַדֶּשֶׁן מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ כִּדְאָמְרִינַן בְּסָמוּךְ, וּכְשֶׁמּוֹרִידוֹ מָלֵא דֶּשֶׁן דֶּרֶךְ קַרְקַע הַכֶּבֶשׁ שֶׁהוּא מְשֻׁפָּע הָיָה כֹּהֵן אֶחָד לְפָנָיו שֶׁמּוֹשְׁכוֹ בַּשַּׁרְשֶׁרֶת וְכֹהֵן אֶחָד הָיָה לְמַעְלָה מִן הַפְּסַכְתֵּר וְתוֹפֵס בַּשַּׁרְשֶׁרֶת שֶׁלְּפָנָיו שֶׁלֹּא תִתְגַּלְגֵּל בְּמִדְרוֹן הַכֶּבֶשׁ:
וְעַל הַשָּׁרֵץ. שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה בְּשַׁבָּת, כּוֹפִים עָלָיו פְּסַכְתֵּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ בּוֹ הַכֹּהֲנִים. שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם בְּשַׁבָּת, דְּעַל שְׁבוּת כָּזֶה גָּזְרוּ וַאֲפִלּוּ בַּמִּקְדָּשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה, אֲבָל נִמְצָא בַּהֵיכָל אוֹ בָאוּלָם, מוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִיָּד וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת:

משנה ו

הַמַּגְרֵפָה. כְּלִי גָּדוֹל שֶׁהָיוּ זוֹרְקִים אוֹתוֹ כְּדֵי לְהַשְׁמִיעַ קוֹל, וְהַקּוֹל הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ מְשַׁמֵּשׁ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל:
כֹּהֵן הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלָהּ. אִם לֹא הָיָה בָּעֲזָרָה:
רָץ וּבָא. לְהִשְׁתַּחֲווֹת עִם אֶחָיו הַכֹּהֲנִים:
וְרֹאשׁ הַמַּעֲמָד. כְּשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ קוֹל הַמַּגְרֵפָה:
הָיָה מַעֲמִיד אֶת הַטְּמֵאִים. שֶׁל אוֹתוֹ בֵּית אָב שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִים לַעֲבֹד:
בְּשַׁעֲרֵי הַמִּזְרָח. אֵית דְּאָמְרֵי כְּדֵי לְבִישָׁן וּלְהוֹדִיעַ שֶׁמִּפְּנֵי טֻמְאַת קֶרִי הוּא נִמְנָע לַעֲבֹד, כְּדֵי שֶׁיִּזָּהֵר פַּעַם אַחֶרֶת. וְאֵית דְּאָמְרֵי מִפְּנֵי הַחֶשֶׁד, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁלִּמְלַאכְתּוֹ הָלַךְ וְהִנִּיחַ מִלַּעֲבֹד, אֲבָל יֵדְעוּ שֶׁמִּפְּנֵי טֻמְאַת אֹנֶס שֶׁל שֶׁרֶץ אוֹ דָּבָר אַחֵר נִמְנָע מִלַּעֲבֹד. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, שֶׁמְּצֹרָעִים שֶׁכְּבָר טָהֲרוּ מִצָּרַעְתָּם הָיָה מַעֲמִידָם בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מְזֻמָּנִים לִזְרֹק עֲלֵיהֶם דַּם הָאָשָׁם:

פרק ו

משנה א

הֵחֵלּוּ. אוֹתָם שֶׁזָּכוּ בְּכַף שֶׁל קְטֹרֶת וּבְמַחְתָּה שֶׁל גֶּחָלִים לִהְיוֹת עוֹלִים בְּמַעֲלוֹת הָאוּלָם, שֶׁשְּׁתַּיִם עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ לָאוּלָם. וּלְפָנֵיהֶם הָיוּ מַקְדִּימִים לָלֶכֶת מִי שֶׁזָּכָה בְּדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת הַטָּנֵי שֶׁהִנִּיחַ שָׁם, מֵאַחַר שֶׁצָּרִיךְ לָתֵת דֶּשֶׁן אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶמָה כְּמוֹ דִּשּׁוּן הַמְּנוֹרָה, הָיָה מַמְתִּין עַד לְאַחַר זְרִיקַת הַתָּמִיד שֶׁהָיָה הַזּוֹכֶה בְּדִשּׁוּן הַמְּנוֹרָה

עוֹשֶׂה הֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת וְגוֹמֵר הַשְׁלָמַת דִּשּׁוּן הַמְנוֹרָה, וְאָז הָיוּ שְׁנֵיהֶן מוֹצִיאִין זֶה הַטֶּנִי וְזֶה הַכּוּז וְשׁוֹפְכִים הַדֶּשֶׁן בְּמָקוֹם אֶחָד אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֶדְמָה:

וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא. שֶׁעַתָּה נִגְמְרָה מְצָוָתוֹ:

מְצָאוֹ שֶׁכָּבָה. כְּגוֹן לְאַחַר שֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק שֶׁלֹּא הָיָה הַנֵּס, בֵּין שֶׁכָּבָה עַכְשָׁיו לְאַחַר שְׁחִיטַת הַתָּמִיד, בֵּין שֶׁמְּצָאוֹ שֶׁכָּבָה קֹדֶם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד וְהִדְלִיקוֹ כְּדַאֲמַרַן לְעֵיל בְּפֶרֶק אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה קַמָּא, אַף עַל פִּי שֶׁעַכְשָׁיו מְצָאוֹ עֲדַיִן דּוֹלֵק, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה הַנֵּס קַיָּם, מְכַבֶּהוּ וּמְדַשְּׁנוֹ כְּדֵי לִגְמֹר הֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת יַחַד:

וּמַדְלִיקוֹ מֵעַל מִזְבַּח הָעוֹלָה. שֶׁאֵין מַדְלִיקִין נֵר מֵעֲרֵבִי לְעוֹלָם אֶלָּא מֵאֵשׁ שֶׁל מִזְבַּח הָעוֹלָה, דִּכְתִיב (ויקרא ו) אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ, אֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ תָּמִיד דִּכְתִיב (שם כד) לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד, מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן תּוּקַד:

מִמַּעֲלָה שְׁנִיָּה. שֶׁל שְׁלֹשׁ מַעֲלוֹת שֶׁהָיוּ לִפְנֵי הַמְנוֹרָה:

וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא. שֶׁהֲרֵי גָּמַר מְצָוָתוֹ:

משנה ב

צָבַר אֶת הַגֶּחָלִים. שֶׁבַּמַּחְתָּה:

עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. הַקְּטֹרֶת:

וְרִדְדָן בְּשׁוּלֵי הַמַּחְתָּה. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל הַקְּטֹרֶת מֵעַל הַגֶּחָלִים, לְפִיכָךְ הוּא מְרַקְּעָן וּפוֹשְׁטָן שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְשֻׁפָּעִים אֵילָךְ וָאֵילָךְ. תַּרְגּוּם וַיְרַקְּעוּ, וּרְדִידוּ. וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב הָיָה מַקְטִיר, וְלֹא בְתוֹךְ הַמַּחְתָּה. אֲבָל בַּקְּטֹרֶת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים הָיָה מַנִּיחַ הַגֶּחָלִים בְּתוֹךְ הַמַּחְתָּה וְעָלֶיהָ הָיָה מַקְטִיר, וְלֹא הָיָה שָׁם רִדּוּד גֶּחָלִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים:

משנה ג

וְנוֹתְנוֹ. לַכַּף:

לְאוֹהֲבוֹ. שֶׁבָּא שָׁם עִמּוֹ לַהֵיכָל לְצָרְכוֹ כָּךְ. וְאִם נִתְפַּזֵּר מִן הַקְּטֹרֶת שֶׁבַּבָּזְךְ לְתוֹךְ הַכַּף, לְפִי שֶׁהַבָּזְךְ הָיָה מָלֵא וְגָדוּשׁ וּפְעָמִים נוֹפֵל מִמֶּנּוּ לְתוֹךְ הַכַּף, נוֹתֵן אוֹהֲבוֹ אֶת הַקְּטֹרֶת שֶׁנִּתְפַּזֵּר בְּתוֹךְ הַכַּף בְּחָפְנָיו שֶׁל מַקְטִיר:

וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ. לְפִי שֶׁלֹּא הִקְטִיר מֵעוֹלָם, כְּדִתְנַן לְעֵיל חֲדָשִׁים לַקְּטֹרֶת בֹּאוּ וְהָפִיסוּ, לְפִיכָךְ הֻצְרְכוּ לְלַמְּדוֹ:

שָׁמָּא תַּתְחִיל לְפָנֶיךָ שֶׁלֹּא תִּכָּוֶה. הָיָה שׁוֹפֵךְ הַקְּטֹרֶת עַל הַגֶּחָלִים לְצַד מַעֲרָב רָחוֹק מִמֶּנּוּ, וּכְשֶׁהָיָה מִתְפַּזֵּר לְצַד עַצְמוֹ הָיָה צוֹבְרוֹ, כִּדְאָמְרִינַן בְּיוֹמָא [דף מט] כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עֲשָׁנָהּ שׁוֹהֶה לְבֹא, וְזֶהוּ כְבוֹד שֶׁיְּהֵא שׁוֹהֶה בָּעֲבוֹדָה. וְהָיָה צוֹבֵר וְעוֹשֶׂה הַגַּל לְצַד מַעֲרָב, שֶׁכְּשֶׁבָּא לִגְרֹר הַקְּטֹרֶת הַסָּמוּךְ לוֹ הוּא צוֹבְרוֹ לְצַד מַעֲרָב רָחוֹק מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ נִכְוֶה מִן הַקְּטֹרֶת שֶׁנִּשְׁרַף.

אֲבָל אִם הָיָה עוֹשֶׂה הַגַּל לְפָנָיו, כְּשֶׁיֵּאָסֵף הַקְּטֹרֶת שֶׁנִּתְפַּזֵּר חוּצָה לוֹ וּמְבִיאוֹ אֶצְלוֹ, נִמְצָא זְרוֹעוֹ נְכוֹנָה בְּצִבּוּר הַקְּטֹרֶת שֶׁשָּׂרַף לְפָנָיו. וְהַיְנוּ דְּתַנְיָא בְּפֶרֶק הוֹצִיאוּ לוֹ [יוֹמָא סוֹף דַּף נב.] צוֹבֵר פְּנִימָה שֶׁהוּא חוּצָה לוֹ:

הִתְחִיל מְרַדֵּד וְיוֹצֵא. כְּלוֹמַר מִיָּד שֶׁרִדֵּד הַקְּטֹרֶת עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים יָצָא:

פָּרְשׁוּ הָעָם. כָּל הַכֹּהֲנִים פּוֹרְשִׂים מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת, דִּכְתִיב (ויקרא טז) וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ, כָּל כַּפָּרָה שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּקֹּדֶשׁ, כָּל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד, הִלְכָּךְ בֵּין בִּשְׁעַת הַקְּטֹרָה בֵּין בִּשְׁעַת מַתַּן דְּמִים שֶׁל פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, הָיוּ הַכֹּהֲנִים פּוֹרְשִׂים מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל בִּשְׁעַת הַקְּטָרַת קְטֹרֶת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא הָיוּ פּוֹרְשִׂים אֶלָּא מִן הַהֵיכָל בִּלְבַד, לְפִי שֶׁקְּטֹרֶת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא הָיְתָה בַּחוּץ בַּהֵיכָל עַל מִזְבַּח הַזָּהָב, אֶלָּא לִפְנֵי וְלִפְנִים בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, הִלְכָּךְ אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּפְרְשׁוּ מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא מִן הַהֵיכָל בִּלְבַד:

פרק ז

משנה א

בִּזְמַן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל נִכְנָס לְהִשְׁתַּחֲווֹת. בַּהֵיכָל. וְלֹא מִקְרֵיָא בִּיאָה שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ:

בַּאֲבָנִים טוֹבוֹת. שֶׁעַל כְּתֹפוֹת הָאֵפוֹד:

הִגְבִּיהַּ לוֹ אֶת הַפָּרֹכֶת. שֶׁתָּלוּי בְּפִתְחוֹ שֶׁל אוּלָם. שֶׁלֹּא הָיָה לְפַתְחוֹ שֶׁל אוּלָם דְּלָתוֹת כְּשֶׁאָר פְּתָחִים שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ אֶלָּא פָּרֹכֶת בִּלְבַד:

משנה ב

בָּאוּ וְעָמְדוּ. לְאַחַר שֶׁבֵּרְכוּ וְקָרְאוּ וְעָשׂוּ הָעֲבוֹדוֹת הָאֲמוּרוֹת לְעֵיל, בָּאוּ לְמַעֲלוֹת הָאוּלָם:

עָמְדוּ הָרִאשׁוֹנִים. אֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה כֹּהֲנִים שֶׁבִּיְדָם חֲמִשָּׁה כֵּלִים כּוּ':

וּבֵרְכוּ אֶת הָעָם בְּרָכָה אַחַת. וְהֵן שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים שֶׁל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, יְבָרֶכְךָ, יָאֵר, יִשָּׂא. וְקָרֵי לְהוּ בְּרָכָה אַחַת, לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ עוֹנִין אַחֲרֵיהֶן אָמֵן בֵּין פָּסוּק לְפָסוּק כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂים בַּגְּבוּלִים:

אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ. בְּיוּ"ד ה"א:

וּבַמְּדִינָה בְּכִנּוּיוֹ. בְּאָלֶ"ף דָּלֶ"ת. שֶׁאֵין מַזְכִּירִין אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ אֶלָּא בַּמִּקְדָּשׁ בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ, סָרְסֵהוּ וְדָרְשֵׁהוּ, בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ, דְּהַיְנוּ בַּמִּקְדָּשׁ, שָׁם אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי:

כְּנֶגֶד כִּתְפוֹתֵיהֶם. לְפִי שֶׁצְּרִיכִים נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם, דִּכְתִיב וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם, וּכְתִיב (דברים יח) הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים, מַה הוּא בִּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם, אַף בָּנָיו בִּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם כָּל הַיָּמִים:

וּבַמִּקְדָּשׁ. שֶׁמְּבָרְכִים אֶת הָעָם בַּשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ וּשְׁכִינָה לְמַעְלָה מִקְשָׁרֵי אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, מַגְבִּיהִים יְדֵיהֶם לְמַעְלָה מֵרָאשֵׁיהֶם:

שֶׁאֵין מַגְבִּיהַּ יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׁם כָּתוּב בּוֹ:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כו'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ג

בִּזְמַן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל רוֹצֶה לְהַקְטִיר. שֶׁהוּא מַקְטִיר כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה, וְנוֹטֵל חֵלֶק כְּשֶׁיִּרְצֶה:

לְמַחֲצִית הַכֶּבֶשׁ. וּכְבָר נִתְיַגֵּעַ קְצָת:

וְסָמַךְ עֲלֵיהֶן. מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁתְּהֵא חֲשׁוּבָה הַקְטָרָתוֹ יוֹתֵר מִשְּׁאָר כֹּהֲנִים:

וּזְרָקָן. כִּדְדָרְשִׁינַן וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם (דברים יב), מַה דָּם בִּזְרִיקָה אַף בָּשָׂר בִּזְרִיקָה:

נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי וְהָלַךְ לוֹ. אֲבָל הָרִאשׁוֹן נִשְׁאַר שָׁם לְקַבֵּל הָאֲבָרִים מִן הַמּוֹשִׁיטִים וְלִתְּנָן לְכֹהֵן גָּדוֹל:

בָּא לוֹ לְהַקְרִיב אֶת הַמִּזְבֵּחַ. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהָיָה בְּרֹאשׁ הַכֶּבֶשׁ שֶׁהוּא בַּדָּרוֹם, מַקְרִיב דֶּרֶךְ יָמִין, דְּכָל פִּנּוֹת שֶׁאַתָּה פוֹנֶה לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין, לְכָךְ הָיָה הוֹלֵךְ לְמִזְרָחִית דְּרוֹמִית וּמִשָּׁם לִצְפוֹנִית מִזְרָחִית, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְמַעֲרָבִית דְּרוֹמִית מְקוֹם הַנְּקָבִים שֶׁהַיַּיִן וְהַמַּיִם שֶׁמְּנַסְּכִים יוֹרְדִין בָּהֶן וּמִשָּׁם הוֹלְכִים לַשִּׁיתִין שֶׁהֵן הַיְסוֹדוֹת, וְשָׁם עוֹמֵד כֹּהֵן אֶחָד וּמוֹשִׁיט לוֹ הַיַּיִן לַנְּסָכִים, אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא הָיָה נוֹשֵׂא הַיַּיִן עִמּוֹ, שֶׁמָּא יִתְקַלְקֵל הַיַּיִן בַּעֲשַׂן הַמַּעֲרָכָה כְּשֶׁמַּקְרִיב אֶת הַמִּזְבֵּחַ, וּבְעוֹד שֶׁהוּא מַקְרִיב מְהַפֵּךְ בְּצִנּוֹרָא, דְּהַיְנוּ מַזְלֵג, אֶת הָאֲבָרִים שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל שְׁאָר הַכֹּהֲנִים כְּשֶׁעוֹשִׂים נִסּוּךְ הַיַּיִן, הוֹלְכִים דֶּרֶךְ שְׂמֹאל מִן הַכֶּבֶשׁ לִדְרוֹמִית מַעֲרָבִית שֶׁהוּא קָרוֹב לַכֶּבֶשׁ, כְּדִתְנַן פֶּרֶק קָדְשֵׁי קָדָשִׁים (זבחים פרק ו משנה ב), כָּל הָעוֹלִין הוֹלְכִים דֶּרֶךְ יָמִין חוּץ מִן הָעוֹלֶה לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, נִסּוּךְ הַיַּיִן וְהַמַּיִם וְעוֹלַת הָעוֹף. הַיַּיִן וְהַמַּיִם, שֶׁלֹּא יִתְעַשְּׁנוּ. וְעוֹלַת הָעוֹף נַמִּי שֶׁלֹּא תָּמוּת בֶּעָשָׁן. וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁדּוֹמֶה לְבֶן בַּיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַלֵּךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא חָפֵץ מַה שֶּׁאֵין שְׁאָר הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִים לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְגַם יֶשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַפֵּךְ בְּצִנּוֹרָא בִּלֹּא פַיִס, יֶשׁ לוֹ לְהַקְרִיב כְּדֵי לָלֶכֶת דֶּרֶךְ יָמִין:

הַסְּגָן עוֹמֵד עַל הַקֶּרֶן. אֵצֶל הַכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁבָּא לְנַסֵּךְ:

וְהַסּוֹדְרִים בְּיָדוֹ. לְהָנִיחַ כְּשֶׁיְּנַסֵּךְ הַכֹּהֵן. כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ הַלְוִיִּים וְיִדַּבְּרוּ בַּשִּׁיר, וְיֵדַע בֶּן אַרְזָא וְיַקִּישׁ בַּצֶּלְצָל, כִּדְאָמַר בְּסָמוּךְ:

עַל שֻׁלְחַן הַחֲלָבִים. שְׁתֵּי שֻׁלְחָנוֹת הָיוּ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ, אֶחָד שֻׁלְחָן שֶׁל כֶּסֶף שֶׁבּוֹ נוֹתְנִין כְּלֵי שָׁרֵת, וְאֶחָד שֻׁלְחָן שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁבּוֹ נוֹתְנִים הָאֵבָרִין, וְהוּא נִקְרָא שֻׁלְחַן הַחֲלָבִים:

בֶּן אַרְזָא. שֵׁם אָדָם הַמְקֻשָּׁשׁ בַּצֶּלְצָל, צ"מב"ל בְּלַ"ז:

הִגִּיעוּ לְפֶרֶק. לְסוֹף פָּרָשָׁה:

משנה ד

בְּרֵאשׁוֹן לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. לְפִי שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

בַּשֵּׁנִי גָּדוֹל ה'. שֶׁבּוֹ נֶחְלְקוּ הַמַּיִם וְהָיָה רָקִיעַ בֵּין מַיִם לָמָיִם:

בַּשְּׁלִישִׁי אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל. שֶׁבּוֹ נִרְאֵית הַיַּבָּשָׁה שֶׁעָלֶיהָ עוֹמְדִים הַדַּיָּנִין לַעֲשׂוֹת דִּין:

בָּרְבִיעִי אֵל נְקָמוֹת. שֶׁבּוֹ נִבְרְאוּ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִנָּקֵם מִן הָעוֹבְדִים לָהֶם:

בַּחֲמִישִׁי הָרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ. שֶׁבּוֹ נִבְרְאוּ בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁהָרוֹאֶה אוֹתָן מְרַנֵּן וּמְשַׁבֵּחַ לְבוֹרְאוֹ:

בַּשִּׁשִּׁי ה' מָלָךְ. שֶׁבּוֹ נִשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה וּבוֹ נִבְרָא אָדָם שֶׁמַּכִּיר מַלְכוּתוֹ שֶׁל יוֹצְרוֹ:

מְנוּחָה לְחֵי הָעוֹלָמִים. הַאי תַּנָּא סָבַר לַהּ כְּמַאן דְּאָמַר שִׁתָּא אַלְפֵי שְׁנִין הֲוֵי עָלְמָא וְחַד חָרוּב, וְעַל שֵׁם שֶׁבָּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי לֹא יִהְיֶה כִּי אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ב) וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא, לְכָךְ אוֹמְרִים בְּשַׁבָּת מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, שֶׁיּוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא אֶלֶף שָׁנָה: